

enberg
ss.
1791





1928 K 944

DE

CAVSIS PARTVS ANIMALIS
NATVRALIBVS

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

CONSENSV

PRAESIDE

CHRISTIANO FRIDERICO NÜRNBERGERO

MEDICINAE DOCTORE ANATOM. ET BOTANICES PROF.

PVBL. ORD. MVSEI ANATOM. ET NATVR. CVRIOSOR.

INSPECTORE

PRO GRADV DOCTORIS

DISPVAT

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES GEORGIVS FRIDERICVS HENNING

COSVIGA-ANHALTINVS

MEDICINAE CANDIDATVS.

VITTEBERGAE, D. XIV. SEPTEMBR. MDCCLXXXIV.

LITERIS CAR. GHRIST. DÜRRIL.

1784

Pertinet ad rem, omnium proprietates nosse!

CELSVS de Medicina L. II. C. 13.



V I R O
ILLVSTRI, EXPERIENTISSIMO,
D O C T I S S I M O,
D O M I N O
IOANNI ADOLPHO GLADBACH

MEDICINAE DOCTORI CELEBERRIMO
SERENISSIMI PRINCIPIS ANHALTINI A CONSILIIS AVLAE
ET ARCHIATRO, PHYSICO PROVINCIALI, ET
MEDICO PRACTICO SYMMO

ET

V I R O
ILLVSTRI, EXPERIENTISSIMO,
D O C T I S S I M O,
D O M I N O
DANIELI DIETERICO IACOBI

MEDICINAE DOCTORI CELEBERRIMO
SERENISSIMI PRINCIPIS ANHALTINI MEDICO AVLICO;
CIVITATIS SERVESTAE SENATORI, AC
PHYSICO NEC NON MEDICO
PRACTICO FELICISSIMO



FAVORIBVS ET PATRONIS

AD CINERES VSQVE

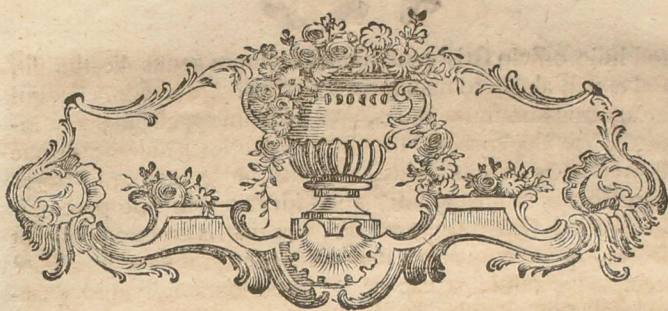
PIE DEVENERANDIS

HOCCE SPECIMEN ACADEMICVM

REVERENTER DEDICAT

AVCTOR.





PROOEMIUM.

§. I.



Hominem ex homine oriri, quotidiana docet experientia; sed admirationis profecto plenum est illud naturae negotium, cuius ope hic noui hominis in lucem introitus perficitur, proptereaque omni nostra attentione et perscrutatione dignum. Verissimum quidem est, corpus nostrum ita a Creatore O. M. esse constat, vt ad multas, variasque actiones in se suscipiendas et rite perficiendas inueniatur vel maxime idoneum; verumtamen si omnes etiam perpendamus machinae animalis actiones, nulla est, quae tot tantisque laboret molestiis, quam hoc negotium corporis animalis ad partum. Nonne miraremur, si mentem in id vertimus,



quod huic officio satis graui illud hominum genus dicatum sit, quod tamen ab altero maximopere differt? Quis enim est, qui nesciat, hoc hominum genus, quod sexum appellamus sequiorum, longe alia corporis structura ac fabrica gaudere; nonne videmus in iis corpus laxius, debilius, ad graues et fortiores varios labores minus aptum, quod idem tamen hoc perfungitur negotio? Quam saepe accidit, vt e matris gremio prodeant infantes, qui nequiquam matris corpori et viribus respondent? Liceat itaque mihi, vt hac de re, quid sentiam, pauca quaedam proferam, causasque huius naturae negotii percurrere, easque pro virum tenuitate eruere et explicare audeam. Age vero, quicumque sis L. B. accipe serena fronte hanc scriptiunculam, qua uitae nostrae academicae huc dum transactae rationes quasdam reddere volui, quamque iam aequitati atque humanitati Tuae recensendam offero.

In tractanda autem hac re ita versabor, vt primum quaedam faciam verba de *Vero ipso eiusque structura*, deinde *causas, quae partum ipsum efficiunt*, exponam.

§. II.

Foeminis prae maribus natura quoddam tribuit viscus, quod generationis partem constituit primariam. Est hoc nimirum viscus illud loculamentum, vbi foetus per decem menses lunares, seu nouem solares habitare solet, sui ipsius existentiam acquirit, increfcere incipit, nutrimentum capit, et stadio grauiditatis finito in lucem prodit. Anatomici et Physiologi hocce singulare viscus nominare solent vterum maternum, *δελφύν*, quod germanos procreat foetus; *ὑστέραν*, quod ex omnibus visceribus infimum sit positum; *μήτραν*, quod mater sit foetuum, qui ex ea procreantur, vel quod qui eas habent, matres faciat, etc. Anatomia eum quaerere iubet in infimo ventre, et quidem in ea ventris cauitate, quae auditur peluis ossea. Haeret inter vesicam

ficam vrinariam, et intestinum rectum sic, vt cum iis non coniunctus inueniatur, ipsisque tantum sit contiguus. Exterius tegitur singulari sua membrana, quae peritonaei continuatio est; ^{a)} repraesentat ratione suae externae figurae corpus pyriforme, lagenae instar complanatum, ^{b)} vt satis euidenter latiore et angustiore conspicere possimus partem, vnde etiam illae eius diuisiones, quibus in eo *fundus*, *corpus*, et *collum*, seu *ceruix* distinguitur, exortae videntur. Praeterea aliae adhuc partes, vtero annexae nobis obueniunt, cuiusmodi sunt *Tubae Fallopii*, *Ouaria*, *Ligamenta lata*, atque *teretia*. Tubae nempe ii canales sunt, qui angustissimo lumine in vteri cavitatem in vtroque latere ad eius fundum sese aperiunt, tunc tortuosa et vario modo flexuosa via vsque ad ouaria abeunt, et margine circum circa in fimbrias lacinasque dissecto ampliores, multum capaciores, et aperti finiuntur. ^{c)} Ouaria, siue illa corpora oblonga, minora et famosa alia corpora lutea futuri hominis stamen in se continentia in vtroque latere intra duplicaturam ligamentorum latiorum inuoluta clare conspiciuntur. Quod vero ligamenta attinet, lata nihil aliud sunt, quam productiones membranosa, quae ex peritoneo continuato, quod et vterum ipsum ambit, eoque quasi duplicato oriri videntur, ab vteri fundo descendunt paulatim, et denique euanescent. Teretia seu rotunda statim sub tubarum Fallopii in vterum insertionem sese manifestant, magis in lineam rectam descendunt, et per anulum aboaminalem exeunt, quaeque antea in fine fibrosa reddita oculis sensim sensimque effugiunt nostris. Sunt quam plurimi, qui haec filamenta pro ligamentis venditare nolint, sed potius

a) Vid. HALLERI *Prim. lin. Physiolog. pag. 463. Götting. 1780.*

b) In describenda vteri externa figura, omnes fere auctores conveniunt, in quibus HALLERVM, RODERERVM, STEINIVM, PLENCKIVM et STEIBELE excitasse sufficiat.

c) Vid. REGN. DE GRAAF *de part. genital. mulier. Lugd. Batav. 1696.*



tius sibi aliisque persuadeant, constare illa ex vasis minimis, tam sanguiferis, quam alius generis.^{d)} Tandem finitur vterus collo suo in alium canalem, quem dicunt vteri vaginam, sic, vt ea collum circum circa ambiat, ita tamen, vt collum inde plane liberum digito tangatur.^{e)} Dum enim immittimus per vaginam digitum, tam clare, prout inter omnes constat, sentimus in vteri sine adesse aliquam rimam, quae duobus labiis formatur. Haec rima transuersalis, quae in vtero praecipue virgineo animaduertitur, in vterum ipsum tendit, et verum introitum in eo patentem constituit. Labia magis duriuscula, quorum anterius posteriori longius est, compacta, fereque cartilaginea in virginibus obseruantur.^{f)} Si vteri externam magnitudinem exponere volumus, nihil certi de eo determinare possumus, cum inter foeminas tot, tantaeque prostant diuersitates, vt quaelibet diuersam corporis rationem in omnibus fere partibus ostendat.^{g)} Verum enim vero, vt saltem habeamus, quod aliqua ex parte definito atque constituto possumus assumere, in eo conuenisse videntur auctores, vt in genere dicant; vterum in longitudine sua tres fere pollices Parisinos, in latitudine autem circiter duos horum pollicum aequare.^{h)} Quis autem est, qui non videat, hanc mensuram valde

d) HALLERVS *l. c.* pag. 465.

e) Vid. STEIDELE *Lehrbuch von der Hebammenkunst.* p. 15.

f) An semper sit haec rima transuersalis pro integro virginitatis signo assumenda, dubito, cum in memoriam reuocem, me in theatro anatomico Ienensi vterum virgineum in puella circiter 3 annorum vidisse, qui habuit orificium vere rotundum, qui iam inter praeparata anatomica rariora III. LODERI asseruatur.

g) Vid. STEINS *Anleitung zur Geburtshülfe. Th. I.* pag. 38.

h) Vid. *Magisf. BOEHMERI Dissertat. de consensu Vteri c. Mamm. Lips. MDCCCL.*

i) Vid. HALLER in *Praelection. academ. Tom. V. P. II.* pag. 20. OTTO in *Dissert. de Procidet. Vterin.* p. 6. Viteberg. 1764. et HAMILTON *Abhandl. über die Hebammenkunst.* p. 22.



valde esse debere inconstantem et ambiguum, et parum rite confirmatam. Ab externa facie iam abeamus, et magis nunc ad interiorem accedamus superficiem; si cultro anatomico vteri cauum aperimus, spatium aliquod videmus, in quod orificium ipsum, et duo illa lumina Tubarum Fallopii inseruntur, quod neque rotundum, neque longum, neque ovale, neque satis amplum conspicitur. Est magis compressum, et satis angustum, figuram fere triangularem referens, cuius magnitudo et latitudo ita coarctata est, vt vix amygdali volumen exsuperet.^{k)} Longitudo circiter quatuor, latitudo autem trium linearum Parisinarum est. Haecce cauitas est propria sua membrana obducta, quae ex sententia MORGAGNI valde porosa paululum rugosa et flocculenta animaduertitur.^{l)} Ab externa tunica, quae vterum circum circa ambit, oriri illa videtur, quae autem ad vteri orificium paululum redditur durior, et valliculofas quasi constituit rugas.^{m)} Nullum fere est in C. H. viscus, quod tanta vasorum tam sanguiferorum vtriusque generis quam lymphaticorum copia gaudeat, quam vterus maternus. Ex arteriis enim iliaticis, hypogastricis et haemorrhoidalibus suas accipit arterias, quae diuersimode distributae, gyroso et tortuoso modo, serpentinis ductibus eum permeant, qualis vasorum distributio, quam optime vterus grauidus ipse ostendit, nec non iniectio anatomica illustrat, oculis nostris satis mirabile praebet spectaculum. Simili ratione venae in vtero dispartitae cum perreptant, ac licet valuulis sint destitutae, tamen alia-

k) Vid. ROEDERERI *Element. art. obstetr. p. 17.* STEIDELE *Lehrbuch von der Hebammenkunst pag. 17.* FLECK *Element. art. obst. pag. 19.* et KÜHN *in dissert. de causis vterum impregn. distendentibus, Viteberg. 1768.*

l) *In Aduersar. Anatom. IV.*

m) HALLER *Primae lineae Physiolog. p. 464.*



aliarum venarum respectu crassiori gaudent tunica.ⁿ⁾ Quae omnia vtriusque generis vasa sensim sensimque mutantur, imminuunturque adeo, vt nostris prorsus se subducant oculis.^{o)} Neque denique minore neruorum copia vterum scaterere, probant partim autopsia anatomica, partim nonnulli vteri morbi, qui vulgo sunt sub nomine hystericae passionis cogniti. Hos vero constat neruorum ramos vel ex iliaticis, vel ischiadicis, vel sacralibus, vel e plexu pudendali, mesenterico, et qui sunt reliqui, deriuari.

§. III.

Quemadmodum recte iam monuit Celsus, eloquentissimus sui temporis medicus, cuius verbis et nobis vt liceat, *nil esse in medicina perpetuum,*^{p)} ita quoque res sese habere videtur in hoc anatomiae obiecto. Iamdiu enim abhinc orta, nec nostris adhuc temporibus inter Anatomicos composita est lis: an sit vterus structurae musculosae, nec ne? an vterus, veris fibris gaudeat muscularibus, an vero ei aliud quicquam insit, quod tempore partus alternam illam efficiat contractionem? Nonnulli sunt, qui musculari fabricae faueant, et super ea suas in singularibus scriptis memoriae prodiderunt sententias; alii autem fibrarum harum existentiam plane negant, et sibi potius aliisque persuadere student, vterum esse corpus solum

ⁿ⁾ Vid. HALLER *l. c. p. 466.* Valuulis non prorsus destituta esse vasa venosa, quae ovaria et vterum perreptant, prae arteriis multum latiora et ampliora, easdem potius tantae capacitatis et amplitudinis non esse, vt claudent totam canalem, vel vt iniectionem anatomicam non admitterent Celsus. WRISBERG *asserit in Obseruat. de Vtero gravidato, Tubis, Ovariis, etc. Goetting. 1782 editis.* Quemadmodum etiam quanta circa has partes differentia beneficio anatomiae comparatiuae cognoscatur, plura in hoc scripto notatu digna intersperit.

^{o)} MORGAGNIUS *in Aduersar. anat. IV.*

^{p)} *Eius Libr. de Medica.*



solum spongiosum, cui plurima quidem vasa vtriusque generis, neque minus sat magni et copiosi nervi sunt intertexti, quae omnia vero neutiquam essent pro veris fibris muscularibus assumenda. Nobis autem videtur omne discrimen in eo consistere, quod utraque Anatomicorum cohors de eo, quod musculosum dicunt, vel convenire nolint, vel nimis strenue in diiudicandis fibris muscularibus esse videantur.^{q)} Vna Anatomicorum pars omnem navavit operam, ut vteri structuram vasibus suis adscriberet,^{r)} alii iterum fibrarum existentiam, variis tam institutis quam saepe repetitis experimentis probare annisi fuerunt, suaeque omnino tentata encheiresi aliquas strias, quae diversimode percurrunt vterum,^{s)} vere cernere opinati sunt. Alii porro contendunt, forsitan nervis adscribendam esse structuram, idemque probare voluerunt ex nervorum in vtero effectibus. Liceat nobis iam his nostram adicere sententiam, cum nobis videatur, multum conferre, si de eius structura sumus certiores.

§. IV.

Primo itaque eorum mihi est sub examen vocanda sententia, qui existimant, vterum esse corpus spongiosum.^{t)} HALLERVS nempe et iam ante eum BOERHAAVIUS^{u)} huius sententiae fuerunt fautores, et praeter vasa sanguifera nihil aliud, quam spongiosam fabricam vtero tribuerunt. At enim vero idem ille HALLERVS fibrarum carnearum tamen iniecit mentionem, quae sparsim in vteri massa sint animadvertendae; por-

B 2

ro

q) Plurimi et inter eos Cel. WALTER ad illud confugiunt, cum dicant, nos non esse certiores de eo, quod sit musculosum.

r) Vid. WALTERI *Beschreibung der weibl. Geburtstheile*. Berlin, 1776.

s) Vid. Ill. LODERI *Dissert. de structura Vteri musculoza*. Ienae, 1782.

t) Vid. FLECK in *Element. art. obstetr.* p. 19.

u) Vid. HALLER in *Praelection. academ. T. V. P. II. p. 20.*



ro quoque factus est, vterum esse corpus pyro paruo non maius, albicans, firmum, crassum, cuius vasa vel a quolibet essent percipienda. Haec solidior vteri fabrica, vt opinor, non spongiosae, vt vulgo dicitur, structurae est tribuenda; sed potius illis fibris, cuius existentiam et HALLERVS confirmat.^{x)} Omne enim id, quod spongiosum est, tactu molle est, et cuius cedit facile pressioni, cuiusmodi rei exemplum in pulmonum fabrica cernimus, ad quam vel ideo prouocare liceat, siquidem de illa constat, massam eius pulposam et spongiosam longe discrepare ab vteri structura. Iam vero ex quibus fontibus illud, quod in vtero firmum et compactum, durum et crassum dicitur, deducendum esset? Sic itaque colligimus, nequaquam vterum esse spongiosum, quamuis negare nequeamus, magnam talis massae copiam adesse, quae partim ad aliarum partium coniunctionem, partim ad faciliorem earum expansionem multum potest conferre.

§. V.

Post haec iis quoque, qui vteri structuram contendunt in maxima vasorum et neruorum copia consistere, quae coniunctim in vteri massa distributa haereant,^{y)} opponere liceat nonnulla. Verissimum est, ingentem vasorum cohortem in vtero nos percipere, quae serpentinis tractibus tortuoso et gyroso modo eum permeant, quae caeterum tanta gaudent exiguitate, vt in vtero virgineo, docente HALLERO^{z)} oculis nudis vix ac ne vix quidem vsurpari possint: atque haec quidem vasa in vtero nunc grauido facto non solum extenduntur magis in rectam lineam; sed ad rupturam vsque ab irruentibus humo-

x) Vid. *Praelect. eius academ. T. V. P. II. p. 30.*

y) Vid. WALTER l. c.

z) Vid. *Eius Praelection. academ. T. V. P. II. p. 20.*

humoribus ampliantur. In hoc singulari naturae phaenomeno ita quidem explicando, omnes qui scripserunt auctores, de vtero grauido conueniunt; ad id vero neminem omnium, quantum reminiscimur, respexisse scimus, quod facta tam insigni et horrenda in vasis vterinis mutatione etiam eorum vires agentes ita in consensum tractae, inde simul magnopere afficiantur, et quamquam scimus, ea fuisse conflata ex tunicis crassioribus et sat robustioribus, tamen concedere non possumus, vasa sola a foetu et reliquis partibus ita extensa, et ab ingente humorum copia expansa, pristinam, quam antea habuerunt, vim, vt iterum omnem recuperent, valere. Illa robustior vasorum fabrica ab optimo Creatore forsitan ideo est facta, vt horum magna extensio et expansio, et vasis ipsis, et visceri huic neutiquam sit damno; sed vt tanto facilius et sine matris laesione haec extensio perfici possit. Iam vero ex ipsis rationibus physicis tam clare patet, vt nequidem vnquam negare audeamus, quodlibet vas, quod antea minori gaudebat lumine et diametro, posse quidem extendi, et expandi sine ipsius laesione; verum tamen si eiusmodi vasa aliqua massa replentur, eaque per longum temporis spatium ibi residet, imo quotidie accumulatur, inde non solum extendi, sed etiam dum expanduntur, eorum virtutes aliquantisper imminui, cum fibrae per illud longum temporis spatium multum extensae et expansae sese ita fortiter contrahere non possint, quoniam materia contenta fortiter reagit, et contractiones fibrarum harum impedit. Huc accedit, quod fere communiter confirmatur, vteri vasa lente ac tarde suos humores promouere et vterius mittere.^{a)} Talis vero lentus ac tardus humorum progressus nonne partim vasis his ipsis debilitatis, quae eo tempore laborant plethora,^{b)} partim pressioni a foetu vtero applicatae est

a) Vid. HALLERI *Prim. lin. Physiolog. p. 471.*



tribuendus? Quis iam est, qui capere non possit, hanc vasorum mutationem in grauiditatis termino, praepremis in utero quam maxime habere locum, et omnia uterum permeantia vasa per hocce temporis spatium in ingens illud volumen expansa atque expansa de sua sese contrahendi virtute multum omittere debere, quae quidem res nobis saltim videtur extra omnem dubitationis aleam posita. Quodsi porro ad vteri contractionem partu feliciter finito simus attenti, videmus, totum hocce viscus per breuissimum temporis spatium ad pristinum redire statum, quod neququam valere posset, si contractio haec solum penderet a vasorum praesentia. In partu ipso, quo vterus foetum expellere nititur, percipimus, vterum non a fundo ad ceruicem solum sed ab vno ad alterum quoque latus vehementer sese contrahere, nec tamen ignoramus, omnia vasa hoc tempore in linea recta, neququam vero in circumferentia et orbiculariter vterum percurrere. Et illam vteri vehementem contrahendi vim ipsi artis obstetriciae magistri percipiunt, quod solet accidere saepissime, quando, si opus est, vt foetus ob situm peruersum sit mouendus, manum in vterum mittunt, tantam, inquam, percipiunt contractionem, vt intentatam saepe motionem nullo modo ob praedictam vehementem circa manum vteri constrictionem perficere possint.^{d)}

§. VI.

An autem neruorum, quorum plurimi adsunt, praesentia aliquid ad eius actionem rite determinandam conferat, nec dum aliquid certi constat. Ex sacralibus, iliicis, ischiadicis, et plexu pudendali multos utero tribuit natura ramos, qui quidem

b) Vid. Experimentiff. KECKII elegantissimum librum, cui est titulus: *Die Haufsmutter am Krankenbette*. p. 234. Berlin, 1784.

c) Vid. Ill. LODERI *dissert. de struct. Vteri muscul. Jen.* 1782.

d) Vid. HALLERVS *l. c.* p. 510.



quidem totam vteri substantiam percurrunt et perreptant, et quorum praecipue plurimi minores furculi circa vteri orificium obueniunt; neutiquam autem propterea hoc viscus ad mere neruofas C. H. partes pertinere putamus, quoniam, neruos solos partus negotium absoluere non valere, inter omnes constat. Negare quidem ideo non audemus, ob sympathiam neruos in vtero praesentes multum posse efficere, hanc vero vteri vim, quam in partu ille edidit, iis neque solum adscribere, neque propterea certi quid ratione vteri structurae ex iis enucleare aut demonstrare vnquam possumus,*) aut debemus.

§. VII.

Quid vero de muscolosa vteri structura proferri possit, et enarrari, paulo fusius et dilucidius in doctissimorum quorundam virorum scriptis est pertractatum. HALLERVS,†) et iam ante eum plures alii non negant, adesse in vtero fibras, quas dicunt carneas, iisque tribuunt illam virtutem, quam HALLERVS irritabilitatem vocat, ad musculares tamen easdem ideo ille Vener. dus Anatomiae praecceptor referre non fuit ausus. RYVSCHIVS‡) strenuus suo tempore harum fibrarum defensor, non solum earum veram confirmare studuit existentiam, quin imo proprium adeo in vteri fundo praesentem musculum sibi imaginatus est, cui vel adeo adscribit vim vteri expultricem; nos autem scimus, non esse in hac vteri parte musculum; sed secundum HALLERI mentem has strias lacunas esse membranceas,

e) Multum quidem operae impenderunt et strenue hucusque allaborarunt Viri summi ac Celeberrimi, MONRO puta, WALTERVS, MEIERVS, WRISBERG, BLYMENBACH, LODERVS et alii, vt de neruorum natura ac indole aliquid certi statuerent, et demonstrarent; sed adhuc, si fatendum quod res est, in caligine atque tenebris versamur.

f) In praefatione academica. T. V. P. II. pag. 30.

g) Vid. Eius. Aduersar. Anatom. 10. Dec. II.



naceas, praetereaque nihil. ^{h)} Maxime strenui autem fortissimi que nostris temporibus, fibrarum muscularium fautores ac defensores sunt SCHAARSCHMIDT, ⁱ⁾ HENCKEL, ^{k)} ROEDERER, ^{l)} HVNTER, ^{m)} BALDINGER, ⁿ⁾ STEIDELE, ^{o)} STEIN ^{p)} et LODER, ^{q)} qui omnes praestantissimi viri non solum earam existentiae fauent, sed etiam eandem publice confirmant, et in scriptis suis docent. Ill. LODERVS eas eleganter depinxit, et vtero aqua nitrosa macerato, ipsas clare se vidisse narrat. Quid? quod Ill. STEINIVS ipse exercitatissimus rei obstetriciae magister vterum muscolum cauum denominare iubet, ^{r)} atque vel propterea praecipue partus negotium ei tribuat. Iam vero quis est, qui poterit ire inficias, in vtero omnino apparere strias seu fibras carneas, quae optime sese manifestant in vtero praesertim grauido? verumtamen illi, qui negant hanc existentiam, dicunt, disquirendum esse, an verae sint fibrae, an duntaxat esse tales videantur. Fibra enim muscularis in tantam prout illi putant magnitudinem extendi nequit, nisi sit vel inflammatio, vel ruptura totius vteri timenda; et porro in vtero virgineo non sunt eadem conspicuae, in grauiditate vero tantum, in qua tamen constaret, vterum tunc magis intumescere et crassescere. Quis vero est, qui non videat, haec tanti non esse argumenta momenti, vt dictarum fibrarum veritatem et praesentiam infringant? Quantum ergo

h) Vid. *Eius Praelection. Academ. Tom. V. P. II. pag. 34.*

i) Vid. *Eius Anleitung zur Geb. Hülf. Berl. 1762.*

k) *Eius Abhandl. von der Geb. Hülf. Berl. 1761.*

l) *Eius Element. art. obstetr. Götting. 1766.*

m) *Eius Anatom. Vteri grauid. Tab. XIV.*

n) *Eius Dissert. de Dolorib. post partum. Ienae 1770.*

o) *Eius Lehrbuch zur Hebammenk. Wien 1779.*

p) *Eius Anleitung zur Geb. Hülf. Cassel 1777.*

q) *Eius Dissert. de Struct. Vter. musc. Ienae 1782.*

r) Vid. *l. c. Th. I. p. 35.*

ergo ad primum, sciendum est, vterum non vna vice, sed sensim paulatimque extendi, qualis successiua extensio fibris muscularibus nusquam est nociua, et nulli vnquam inflammationi praebet ansam, quippe quae tantum vel in vasis obstructis, vel in tela cellulosa effuso stagnanteque sanguine confertis offenditur.^{s)} Iam vero scimus posse fibras musculares omnes, adeoque vteri etiam tanquam tubulos considerari, id quod vel anatomicae iniectiones aperte probant;^{t)} quid ergo mirum, si illi tubuli musculares in grauiditate sanguine completi in conspectum veniant? Igitur autem merito nunc quaeritur, quibus partibus sit adscribenda haec contractio, num vasis, an neruis, an denique fibris? Quantum nempe ad vasa illa certe hanc validam actionem praestare vix poterunt, quoniam per diuturniorem extensionem, quam in longitudinem et latitudinem perpeffa sunt, debiliora facta fuerunt, atque quoniam non in circulum excurrentia, sed in recta linea vtero implexa reperiuntur. Nerui vero ob suam, qua gaudent, sensibilitatem, a factis aut in vtero ipso stimulis, aut aliunde ipsi communicatis ingrate quidem afficiuntur, vt adeo dolere incipiant, fortes autem illas contractiones, quae omne partus negotium proprie absoluunt, nec ipsis adscribendae, neque sunt cum illis ingratis sensationibus, quas hae tanquam effectus potius proferunt, confundendae. Nihil ideoque restat, quam vt muscularibus fibris in vtero vere praesentibus hanc omnem in partu illustrem spartam tribuamus, adeoque veram omnino hanc esse eius structuram, statuamus. Adde his, fabricam fibroso carneam in vtero grauido prae virgineo tanto magis

s) Vid. ERNST FLATNERS *Zusätze zu seines Vaters Einleit. in die Chirurgie. Erster Zusatz. Leipz. 1776.*

t) Saepissime vidi, *Illustr. LODERVM* per iniectiones anatomicas fibras musculares massa ceracea repleuisse, qua repletionem fibrae ita extenduntur, vt massam repraesentent spongiosam.



magis esse debere conspicuam, quod illae ipsae fibrae canaliculosae sint, quae multum antea inter se constipatae, nunc ab irruente sanguine extricantur magis, explicanturque, qua quidem re auctus ita volumine vterus quoad latera sua atque parietes non tam decrescit, prout vulgo fieri solet, quam potius diametro sua multum amplificatur, et increscit. Atque hoc praepimis tunc, prout iam dictum fuit, manifesto illustratur, dum ad vterum post partum finitum simus attenti, vbi vel ipsis digitis talem fibrarum vim percipere valemus.

§. VIII.

Nunc ad rem ipsam accedimus, et illud, quod nobis proposuimus, prosequimur. Nimirum ad causas adveniendum est, quae partum efficere putantur, et perscrutandum, quatenus certi quidam naturae nisus, quibus foetus e matris gremio eliditur, veras sistant ad perficiendum hoc negotium graue causas. Disquirere nos prae caeteris oportet, an sint hae partus causae in matre solum, an in foetu, an in vtrisque simul sitae? Non ignoramus scilicet esse, qui existiment, quod actio solum pendeat a matre, quod infans autem eius iussui solum obediat *) sic, vt ab vteri contractionibus solis ille excludatur. Praeterea alii quoque sunt, qui nullo modo negent, matris quidem vires plurimum valere, sed et infantem aliquid ad sui exitum ex ergastulo matris conferre, proptereaque ad perficiendum hoc negotium plurimum tantum deberi parturientibus. **) Quodsi igitur de causis illis quaestio est, quae ex parte matris pendent, in censum mihi praepimis iam venire viden-

*) VIL. PLENCR in *Element. art. obstetr.* pag. 32.

x) HALLER in *prim. lin. Physiolog.* p. 507.

videntur vel summae vteri extensiones, y) vel fibrarum vteri nimis expansarum proritatae irrationes, z) vel vasorum sanguiferorum nisus sese contrahendi, a) vel denique obscurus quidam instinctus fluxus menstruorum. b) Quod vltimum quidem nonnulli inde confirmare student, cum dicant, circa menssem octauum vel nonum plurimos procreari abortus. His autem nos neutiquam possumus applaudere atque concedere, quod in his grauiditatis mensibus oriantur plurimi abortus, c) cum constet, in his gestationis stadiis partus quidem accidere interdum quos vulgo praematueros vocamus, illos foetus autem, qui abortus dicuntur, mortuos excludi, nec satis perfectos eos esse homunciones, vel saltim non tales, qui vitam extra vterum agere potuissent, quodque frequentissimum est, cum haemorrhagia valde periculosa coniuncta eos in mundum prodire. E contrario vero in iis, quos praematueros appellamus foetibus, non solum videmus vitam, sed reliqua signa omnia maturi foetus secum ferunt, nisi forte vnum alterumque discrimen, quod tamen etiam intercedit, excipias. Putamus ergo, abortus omnes primis potius quam vltimis gestationis mensibus fieri, idque esse causis sequentibus adscribendum, quod tunc nimirum temporis nisus ad elidenda menstrua sit adhuc fortior, nec sint vasa nimium quantum distenta, proptereaque vim sese contrahendi maiorem adhuc habeant residuam, ipse vero, qui tunc fieri solet humorum affluxus viuidiorem habeat in vasa vterina potentiam, eaque possit magis stimulare, siquidem tanto impetuosius eo feruntur humores facile, quo minus a canalibus parum turgidis illi repelluntur.

C 2

y) HALLER *l. c.* pag. 509.z) *Ibid.*a) *Ibid.*b) *Vid.* STENZEL *Med. theoret. pract.* pag. 366.c) *Vid.* STENZEL *l. c.* pag. 366.



tur. Quibus prae caeteris addas, ipsum embryonem ab initio parum aut valde laxe cum vtero cohaerere, adeoque cuilibet vi, cum elidenti, nec multum resistere nec reagere posse, quod aeque bene de placenta affirmandum est, quae vel ideo tanto facilius soluitur.

§. IX.

Adducunt praeterea aliam causam, qua explicare student, foetum debere excludi. In vltimis nimirum dicunt mensibus matrem parciorem nutrimenti copiam per funem vmbilicalem foetui tradere. Atque si dicendum quod res est, haec omnino causa cuiusdam videtur momenti, cum nimirum constet, abire magnam humorum partem ad vbera, ea replere, et futurum neonati infantis iamtum elaborare nutrimentum. ^{d)} Concedere etiam debemus, ipsos illos humores, qui foetum in vtero circumdant vere imminui, et parciore reddi, quod phaenomenon autem forsân incremento foetus potius tribuendum sit. At enim vero haec sententia, qua e nutrimenti decremento spontanea foetus molimina ad sui exitum quaerendum, partumque efficiendum probare studuerunt, petitio principii est, cum e contrario verissimum sit, ad vltimum vsque grauiditatis terminum ipsum vere nutriri, sine eo, vt largissima talis nutritio vlli vnquam fuerit molesta.

§. X.

Alii porro auctores musculorum abdominalium eorumque pressiois mentionem iniiciunt, putantes, eos quoque partui multum velificare. ^{e)} Quamuis vero negare non possumus, satis validam esse omnino horum musculorum potentiam,

^{d)} Cel. BOEHMERI *Dissert. de Consens. Vter. c. Mamm. Lips. 1750.*

^{e)} Vid. PLECKS *Element. art. obstetr. pag. 32.*



tiam subiecta viscera actione sua affiendi et commouendi, id quod iam digestionis, nec non egestionis aluinae historia aperte testatur, posse tamen illos eodem gradu in partu vim suam exercere, eumque vere expedire, quam maxime dubitamus. Quemadmodum enim eorundem facta erat durante grauiditate expansio non vna vice atque subito, sed placide atque sensim, ita etiam harum fibrarum a distensione remissiones in partu successiuae sunt, et resultus gradualis. Tantum autem abest, vt eosdem in partu prorsus feriari, esseque otiosos contendere velimus, vt potius affirmemus, et resistendo fortiter, et vterum, quocum tunc sunt contigui, per consensum tam sui quam neruorum affiendi ad partum suam conferre symbolam, posseque eosdem sic illum aliquantulum expedire.

§. XI.

Neque minus causae, quae partum efficiant, in diaphragmate quaesitae sunt, creditumque a quibusdam, f) molesto eius tunc temporis versus inferiora descensu, nataque sic in infimo ventre pressione fieri, vt contentus embryo elidatur. Neque omnino negandam est, contra vterum temporibus gestationis vltimis valde elatum tanto validiorem illud renisum exercere, vnde frequentiores illae dyspnoeae et orthopnoeae, quae tunc obseruantur, deduci posse videntur. Et quamuis etiam concedendum sit, fundo vteri in ipso actu partus deorsum agente, sarcinaque sic, quae opposita erat antea, remota, liberius descendere posse diaphragma, multum tamen dubitamus, quin idem partum proprie excitare, vereque perficere, dici possit. Qui enim quaeso praedicta huius partis descensio, vel sic in infimo ventre nata pressio tanta polleret efficacia, vt exturbare

C 3

foe-

f) PLENK l. c. p. 32.





foetum valeret, cum illa quidem immediate subiecta viscera afficere, vterum vero, tunc profundius situm attingere nequeat. Largiamur itaque, diaphragma aliquam quidem ad expediendum partum symbolam conferre, atque eodem modo, prout aliae remotae partes ab vtero in consensum trahi, neuti- quam vero principem in hoc actu agere personam.

§. XII.

Veniendum nunc est ad sententiam eorum, qui partus causas foetui adscribant, atque expendendae sunt eorum rationes, quibus hocce assertum confirmare studuerunt. Primarium nempe argumentum, ad quod illi prouocant, a liquoribus desumptum erat, quibus innatare foetum, quosque vltimis gestationis temporibus sensim imminui copia, dicitur. Ita nimirum illi, qui huic sententiae patrocinantur, solent ratiocinari: ob factam nutrimenti necessarii inopiam cogi foetum,^{g)} vt aliud, quo alatur, aliunde conquirat, adeoque sic famis impatiens vt vincula et carcerem diffingat, sponte impelli eum. Quenam vero possint ad ea responderi, de eo iam supra fuit actum. Sed age nunc ipsum nutritionis modum disquiramus, cum in eo totius argumenti cardo versetur. Talis nempe decrescens nutritio, quam illi vrgent, ea esse deberet, quae a foetu in vtero adhuc secluso, ore perficeretur. Queritur itaque, an eiusmodi nutritio per os in embryone vnquam possit habere locum? Constat autem inter omnes, plura esse contraria, satisque graua argumenta, quae impediunt, quo minus possit assentiri tali opinioni, quorum summam iam modo repetere sufficiat: 1) nulla neque deglutitio, neque quidem sorbitio celebrari potest sine respiratione, quae vero in embryone

g) STENZEL in *Medic. theoret. pract.* p. 366.

bryone nulla est; 2) qua ratione per os intrare possent humores, cum semper oclusum inueniatur? 3) Nullae sunt neque per urinam, neque per aluum ab embryonibus excretiones, quae necessario sequi deberent, si per os fieret humorum deglutitio; 4) quod si verum esset, talem fieri nutritionem per os, praesentia funis umbilicalis prorsus inutilis esset, cum sciamus, foetum acceptum a matre nutrimentum, in suum conuertere usum, ergo necessarium esset, ut in uteri cavitatem depluerent humores, qui possint ab embryone ore absummi; 5) Nullam in digestionis organo magnam extensionem animaduertimus, quae tamen fieri deberet, si excretio aluina vere perficeretur; 6) Nec potest assequi ratio, cur pusillus embryo atque ruditer tantum efformatus primis tantum temporibus, quod tamen omnes concedunt, per solum funem umbilicalem nutriatur, et cur tunc, postquam ille ad maius sui incrementum peruenit, alia indigeat per os celebranda nutritione, cum tamen prior aequae bene locum habere possit, vltimis grauiditatis mensibus, quam primis eius temporibus.

§. XIII.

Vrgent porro alii scybalorum in intestinis foetuum praesentiam, eademque irritando vel ipsos embryones stimulare asserunt, ut aliquam moliantur egestionem, quae ipsa eorum molimina pro causa partum procreante illi venditant. ^{b)} Vera autem scybala in horum tenellorum tractu intestinorum proprie non inueniuntur; sed massa quaedam picea est, nigricans et viridescens, praeterea nihil, quae ortum trahere videtur ab affluente bile in duodenum, et cum alia quadam pituitosa et mucosa materia conflata, quam semper, ut lubrica reddantur, in interna intestinorum superficie transudare scimus.

Hanc

^{b)} STENZEL *l. c.* p. 366.



Hanc vero, de qua sermo iam est massam, quamque vulgo meconium appellant, non ad exitum foetum inuitare, ex eo colligimus, quoniam nec illud vt plurimum statim post partum excernatur, sed vel medicamentis purgantibus, vel clysmatibus saepe euocandum sit. Nihilo tamen fecius inficias ire nos omnino non possumus, hanc massam infanti valde molestam plurima saepe prouocare incommoda, quae post partum demum a neonatis percipiuntur, nunquam vero talia in vtero excitare solere. Et huius quidem rei ratio nulla mihi videtur esse alia, quam quod vel propter respirationis defectum, vel propter humores, quibus innatant embryones, in quodam quasi stuporis statu contineantur, vt vel ideo talium ingratarum sensationum, si quae essent, veram perceptionem nullo modo habere possint.

§. XIV.

Sunt denique, qui auram tanquam commune vitae pabulum deuorandi desiderium, quodque embryones vltimis grauiditatis temporibus anxie appetere, molirique respirationem dicant, ad prolificandum partum multum facere contendant.²⁾ Atque hoc quidem desiderium, prout illi perhibent, ab humorum accumulatione nimia, versusque pectus facta eorum multa congestione, indeque proritata pectoris propter musculorum irritationem dilatatione ortum trahere videtur. An autem factae illae ad pulmones congestiones in foetu quoque respirandi desiderium excitent, sicque partus causae fiant, de eo quam maxime dubitamus. Circa hoc enim desiderium infantes nondum nati ab iis, qui iam sunt in lucem editi, probe distinguendi sunt, cum ob liberum expeditumque sanguinis per placentam vterinam, cui tunc adhuc adhaerent

2) STENZEL c. I, pag. 366.

haerent illi, itum reditumque causae, quae possent has creare congestiones, prorsus absint. Namque in homine, qui postquam in lucem iam editus auram atmosphaericam semel respirauit, tale fluidum aereum denuo insugendi desiderium perpetuo quidem adest, quae vero res, partim semel explicatis pulmonibus est adscribenda, partim consuetudini, quae mox abiit in alteram naturam; id quod vero in nondum nato embryone locum non habet.

§. XV.

Maioribus obscuritatibus obscurata, et sat grauibus circumsepta difficultatibus res nobis esse videtur, dum de causis ipsis, partus actum vere proprieque efficientibus et absoluentibus verba nunc nobis sunt facienda, cum haec ipsa actio tam vario modo, tamque varia ratione perficiatur. Existimamus equidem, non simplicem sed maxime compositam esse hanc actionem, pluresque omnino debere simul ac vna vice concurrere causas, vt nouus homo in lucem prodeat. Eo nempe, quo omnia rite ac felici cum successu progressuque peragantur, referas, tam vterum ipsum, quam excludendum foetum, quam partes corporis animales alias, in consensum mutuamque communionem adscitas. Quas omnes agentes causas, iam nobis liceat, vel in eiusmodi, quae soli matrici debentur, vel in eas, quae sint adscribendae foetui, vel in adiuuantes dispescere, et pro tenui virium modulo breuiter adhuc disquirere.

§. XVI.

Si vterum virgineum cum grauido comparamus, in qua-lem, bone Deus! admirationem deducimur, dum vix credibilem illam diuersitatem, quae in vtroque sese nobis offert, cognoscimus? Alter enim, grauidus nempe vterus in molem

D

stupen-



flupendam sensim expansus obseruatur, cum e contrario vteri virginei volumen adeo sit exiguum, vt internam cauitatem relictam nullius fere momenti atque vix nomine dignam diceres. Illa vero maxima vteri extensio et expansio, partu finito ita imminuitur, vt paucis quibusdam signis exceptis, quasi ne vltimum quidem comprehendisset vnquam foetum, validissime iterum sese contrahere valeat.^{k)} Quemadmodum vero in fibras eius musculares et vasa tam validae extensionis caussae reponendae sunt, ita vteri quoque contractiones a nulla alia re, quam ab iisdem eius fibris et vasis dependere, statuendum est.^{l)}

Postquam nimirum cum fibris vteri vasa eius nono grauiditatis mense ad *αυμη*, quod dicitur, siue ad summum terminum fuerunt expansa atque elongata, vltius se quasi efferri aut dilatari amplius non patiuntur, nisi ex producta violentia summum respectu matris extimescendum sit vitae sanitatisque periculum. Inde enim funestas huius visceris vereque fatales disrptiones fieri posse, vel facile potest coniectura assequi, vel inter obseruatores medicos constat.^{m)} Iam vero e musculorum historia sumus edocti, quemlibet muscolum posse quidem multum extendi, si autem extensio ad aliquem facta est gradum, ipse ampliorem extensionem non permittit, contra vero tunc sese contrahere potenter nititur.ⁿ⁾ Eodem modo de vtero cogitat, idemque de ipso confirmare studet Ill. LODERVS, dum scripsit: *hoc vteri incrementum habet certos sibi a natura praescriptos fines, quos transgredi ipsi non licet.*^{o)} Quodsi igitur vterus ad eos iam peruenit limites, tunc illico vi sua muscu-

k) Vid. HALLER *Prim. lin. Physiol.* pag. 509.

l) LODERVS in *dissertat. citat.*

m) Vid. Ill. v. SWIETEN *Comment. T. IV. §. 1316. id. CRANTZII Comment. de rupto in partu doloribus a foetu vtero Lips. 1756. id. Progr. GEHLERI de Vtero in partu rupto Lips. 1783.*

n) Vid. LUDWIGII *Institut. Physiol.* p. 127. Lips. 1752.

o) Vid. eius *dissert. citat. pag. 4. §. 4.*

musculari, et viua, quae partim fibris eius carneis competit, partim et vasis simul inest, contrahere se incipit, illaeque mox contractiones per totum vterum continuantur. Hae vero contractiones sequenti perfici ordine videntur, vt primo scilicet in fundo vteri incipiant, indeque versus ceruicem descendant, deinde vero in binis parietibus appareant, efficiantque vt alter alteri sese appropinquet. Hoc singulare phaenomenon quicumque animaduertere cupiat, manum in parturientis abdomen applicare debet, quo facto poterit euidentissime contractiones has circa manum explorantem deprehendere. His ita excitatis contractionibus, quae fibris aequae ac vasis valde irritatis debentur, nunc cunei instar foetus magis deorsum vrgetur, deprimiturque, et ad exitum sui cogitur. Atque solent interdum has contractiones foeminae iam aliquot ante partum ipsum dies percipere, quae quidem res forsitan ab vna tantum alteraue vteri parte irritata oritur, quae vero singulares eius contractiones mox vniuersalibus ansam praebent, totique vtero sese communicant.

§. XVII.

Aliud porro irritamentum, quo ad sui in partu spontaneas contractiones sollicitari vterus videtur, ipsum illud eius spatium est, quod grandior factus foetus occupat. Non solum enim, quod vltimis grauiditatis temporibus liquores, quibus antea copiosioribus innatabat embryo sensim decrescant, verum etiam, quod ipse embryo in maius et amplius volumen explicetur, illa quae inter ipsum foetum excludendum, et cauitatem vteri internam interiecta est intercapedo adeo imminuitur, vt ab exiguitate eius situs ipsi enascatur maxime incommodus? Qui itaque mirum, quin ab hoc spatii vterini decremento noua vtero vis accrescat, quinque sic ille ab eadem causa ad sui circa foetus volumen contractiones sollicitetur,

D 2

siue,



sive, quod idem est, quin spatii interni ex praedictis rationibus tunc temporis decrefcentia ipsum fiat vterinarum contractionum irritamentum. Neque minus denique nervus quoque vteri substantiae implexos, in partus negotio, dum illud celebratur, prorsus esse otiosos, contra vero per sympathiam eosdem affici, et in communem consensum rapi, varia sunt, quae comprobant. Vtero enim in statu extensionis versante illi quidem simul distenduntur, atque etiam facile lubenterque cedunt, postquam vero ad eum vsque extensionis gradum ventum est, qui praescriptus erat a natura, tunc amplius illi cedere nescii dolere vehementer incipiunt, quo facto vel ipsi necessario spastice afficiuntur, vel ita hosce suos spasmos cum reliquis vteri partibus, quibuscum arctissime iuncti sunt, communicant, adeoque sic illis instar irritamenti inseruiunt. Atque hanc esse proprie nervorum agendi vim, quam illi dolendo in partu vere exercent, neque minus ita reliquas vteri contractiones concitent, vel ipse molestus ille status aperte comprobatur, vbi dolores ad partum veri, cumque illis vteri contractiones confestim plane cessant, et foetus in exitu suo impeditur. In tali nempe casu solent, prout inter omnes constat, quidam artis obstetriciae magistri suadere, vt orificium vteri aliquantulum irritetur, nec non os coccygis paululum prematur, qua singulari encheiresi tam dolores, quam contractiones frustra expectatas arte reuocare student. Quae cum ita sint, satis superque inde patere existimamus, nervos, quorum magnam copiam vtero intricatos esse supra monuimus, nullam aliam ob rationem adesse, quam vt ad vteri necessarias contractiones auxiliatrices conferant manus, eosdemque hoc agendo patiendoque simul efficere.

§. XVIII.

Si foetus in utero materno ad nonum usque habitavit mensem, et uterum docente STEINIO,^{p)} ita extendit, ut ille super umbilici regionem mox ad scrobiculum cordis fuerit ascensus, tunc idem se declinare paululum, iterumque descendere, et magis in vaginam suam intrare studet. Digito exploratorio tunc cervicis partem inferiorem adhuc tangimus, qui vero sensim etiam evanescit, ut nihil nisi apertum orificium percipere possimus. Tales autem uteri mutationes tunc temporis factae nulli alii causae adscribendae sunt, quam foetui ipsi. Quibus enim esse potest ignotum, corpora ponderosa nisi descendendi exercere, vel prout in physica docetur, propter gravitatem suam specificam deorsum sese inclinare, terraeque centrum sponte petere, dumque hoc sit, corpora ipsis substrata alia quaecunque simul eo urgere, atque deprimere? Eodem modo res sese habet cum foetu, cuius grande volumen, et graue pondus, quod tunc nactus est, in partem uteri inferiorem agit, eamque ipsam quasi deorsum deprimat, pellitque non solum, verum etiam sensim expandit, unde partim molesta illa, quae tunc a puerperis percipitur sensatio, partim ut continuis pressoriis stimulis ille tandem cedat. Ita caput infantis, quod cunei instar magna cum potentia fortiter eo urgetur, angustius hoc uteri orificium extendere studet, quod dum cedere quidem maiori violentiae cogitur, simul tamen inde quoque multum irritatur, et ad aliquas sui contractiones disponitur, quo facto tam capiti infantis liberior exitus et aperti quasi fores panduntur, quam idem illud, dum egressum suum ita molitur, ipsa quadam huius partis adhibita potentia aliquantulum extorsum pellitur. Praeterea aliam adhuc in foetu ipso quaerendam esse causam putamus, nimirum motus,

D 3

quos

p) Vid. *Eius. Anleitung zur Geburtsh. Th. I. pag. 71.*



quos circa hoc vltimum gestationis spatium foetus edit viu-
diores. q) Dictos vero hōs motūs viuidioses certissime quo-
que habere posse locum, ex variis rationibus potest coniecturari
et probari. Iam supra fuit allegatum, liquores foetum
ambeūtes ad finem grauiditatis parciores quam antea inueniri,
quo efficitur, vt foetus minus distet tunc a superficie laterum
vteri internorum, vt potius ad eius parietes ille appropinquetur,
cum, quae possit ipsum inde retinere, aut immediatū
quasi attactum consumtis nimirum, prout supra demonstratum
est, liquoribus prohibere, nihil interfit. Quae cum ita sint,
necessario sequitur, vt a factis foetus motibus parietibusque
vteri internis applicatis, idem ille non irriteretur solum, sed
etiam sic ad sui contractiones inuitetur. Idque reuera ita fieri,
ab experientia potest confirmari. Quam saepissime enim ipsae
scilicet foeminae grauidae fatentur, se modo in hac, modo in
alia regionis, vterinae parte, siue anteriora versus siue etiam re-
trorsum motus foetus sensisse satis fortes. Aiunt etiam in-
fantem se vertisse, esseque prouolurum, et a talibus eius conuer-
sionibus ac projectionibus molestam se percepisse sensationem.
His itaque vtero applicatis motibus ipsum debere stimulari,
et sollicitari, variasque eius inde contractiones, quibus so-
lis foetus in lucem editur, debere produci, vltro patet. r)

§. XIX.

His nunc consideratis, et vt putamus satis superque de-
monstratis ad eas denique causas veniendum est, quas supra
diximus ad partum remote tantum conferre, eidemque patro-
cinari, quasque vel ideo *causae adiuvantes* appellauimus. Sub
eiusmodi nimirum tales intelligendae sunt in partu emotiones,
quae

q) Vid. LUDWIGII *Instit. Physiol.* p. 226. et ZUCKERTS *Diaet der Schwangern etc.* p. 26.

r) Vid. STEIDBLE *Lehrbuch der Hebammenk.* p. 71.

quae neque a matrice puerperae, neque a foetu nascendo pro-
 ueniunt, quae vero motionibus ab illis excitatis opitulantur.
 Eo scilicet partim liberiores et frequentiores, quales tunc sunt,
 diaphragmatis descensus, indeque obortas ad infimi ventris
 viscera pressiones, partim etiam musculorum abdominalium
 validissimas contractiones, referas.) Iam supra monuimus,
 atque denuo hic monendum esse censemus, tales causas, de
 quibus nunc nobis sermo est habendus, per se atque solas ad
 partum naturalem procurandum nihil quidem valere, cum re-
 liquis tamen coniunctim consideratis, ad eum feliciter demum
 conficiendum, plane non omnino flocci esse pendendas.
 Quemadmodum ergo a summis illis, quae vltimis gestationis
 temporibus factae erant vteri ascensionibus et elationibus ne-
 cesse erat, vt vltra consuetum morem vehementer opprimeren-
 tur cum diaphragmate musculi abdominales, vrgerenturque
 tam superiora versus, quam antrorsum praedictae partes ma-
 gnopere, nec sine aliqua, quantumuis temporaria potentiae
 suae, aut situs naturalis iactura; ita remotis his, quae obiecta
 erant antea obstaculis, factoque vteri in vaginam suam descen-
 su, neque minus, quoad omnem suum ambitum collapsu,
 easdem pristinam recuperare vim, quam cedere illae maiori
 violentiae antea cogebantur, validiusque posse nunc resistere,
 reagereque, quis est, qui non videat? Concedere quidem pos-
 sumus tam in diaphragmatis fornicata structura, quam quod
 musculi abdominales multa sint pinguedine circumfusi, ali-
 quam omnino residere rationem, cur tam obedienter cedant
 violentiae cuiilibet, eandemque distensionibus necessariis mul-
 tum fauere, inde tamen partes easdem vim renitentem aequae ac re-
 silientem vere atque simul exercere, negari non potest. His vero
 partibus in libertatem ita sensum vindicatis, renisum earum atque
 resultum in ipso scilicet actu partus multum efficacem esse, et
 secun-

s) Vid. FLENCK *Element. art. obstetr. pag. 32.*



Secundum utramque vim easdem potenter cooperari, facili negotio poterit experiri quilibet, vereque perfentiscere, qui manus tunc admouere ventri, eundemque molliter tantum contractare velit. Quibus causis omnibus vel illi quoque nifus accedere debent, quos vel ipsa parturiens, spiritum prae doloribus, quibus ea corripitur, suum contrahendo, adferre cogitur.

Ex illis, quae de causis partuum animalium naturalibus a nobis succincte exposita sunt, et huc dum disputata, satis superque patere arbitramur, non vnam eam esse, atque solam hinc illincue tantum deriuandam, sed earum plures ad hoc naturae opus perficiendum in censum venire debere.



Talem vero scribendi materiam in edendo quodam profectuum academicorum specimine nobis vel ideo sumimus, quoniam partim ex reliquis Medicinae partibus ars obstetricia praecipue semper accideret, partim etiam futuri muneris et officii ratio postulet, vt in hac arte magis proficienda lectitando aequae atque meditando, ipsamque strenue exercendo omnem in posterum colloceamus operam, semper scilicet memores aenigmatis illius Tibulliani:

— — Laus magna tibi tribuetur, in vno
Corpore seruato restituisse duos!

CORRIGENDA.

pag. 6. lin. 14. volui l. volumus.

p. 10. Not. p) Medica l. Medicina.

p. 12. lin. 22. landa l. tanda.

~~p. 22. lin. ult. sorbitio l. fortitio.~~

Wittenberg, Diss., Erg. bd. 6, 1783/91

ULB Halle 3
003 922 553



56.

WD/P





1928 K 944
6, 20
254
DE
CAVSIS PARTVS ANIMALIS
NATVRALIBVS

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

CONSENSV

PRAESIDE

CHRISTIANO FRIDERICO NÜRNBERGERO

MEDICINAE DOCTORE ANATOM. ET BOTANICES PROF.
PVBL. ORD. MVSEI ANATOM. ET NATVR. CVRIOSOR.
INSPECTORE

PRO GRADV DOCTORIS

DISPVAT

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES GEORGIVS FRIDERICVS HENNING

COSVIGA-ANHALTINVS

MEDICINAE CANDIDATVS.

VITTEBERGAE, D. XIV. SEPTEMBR. MDCLXXXIV.

LITERIS CAR. GHRIST. DÜRRII.
1784